

Uzvedības vadīšanas noteikumi

Kokneses pamatskola - attīstības centrs

I.Svence
E.Ivanāne
I.Gerasimova

Uzvedība

Indivīda rīcības ārējā izpausme, izturēšanās, attieksme, ko parasti nosaka vitālās vajadzības un vides apstākļi, kā arī tuvākajā apkārtnē vai plašākā sabiedrībā pieņemtās estētiskās, tikumiskās normas etiķete un ko, tāpat kā zināšanas, vērtē izglītības ieguves procesā.

(Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca,
2000)

Uzvedība

Nespēja veidot vai saglabāt savstarpēji
apmierinošas attiecības ar vienaudžiem un
pieaugušajiem, neatbilstoši uzvedības vai
jūtu izpausmes veidi normālos apstākļos

(Geidžs, Berliners, 1999)

Uzvedība

Bērni ar uzvedības traucējumiem

visi nepilngadīgie ar problēmām pašregulācijā un/vai sociālajā mijiedarbībā ar pieaugušajiem un vienaudžiem

(Sociālā darba terminoloģijas vārdnīca, 2000)

***Vērtējot uzvedību,
jāņem vērā
konkrētie apstākļi un
situācijas***

Uzvedību ietekmējošie faktori

- ▶ Ģenētika - iedzimtais temperaments un spējas
- ▶ Vecuma attīstības pakāpes
- ▶ Somatika - stress un emocionālie faktori
- ▶ Sociālpsiholoģiskā pieredze - uzvedības vadīšanas stils (ģimene, skola, pieredze)
- ▶ Organiski traucējumi

Uzvedības pastiprinājuma veidi

Pozitīvs pastiprinājums

Sociāls pastiprinājums

smaids, pieskāriens, uzslava, kompliments, pozitīvs ieraksts dienasgrāmatā, atzinība skolas pasākumā u.c.

Materiāls pastiprinājums

grafiskie (žetoni, uzlīmes), taustāmi priekšmeti (rotaļlieta), ēdiens (konfekte).

Privilģēta aktivitāte

pagarināts atpūtas laiks, iespēja izdarīt kaut ko pirmajam, īpaša pienākuma izpilde u.tml.

Uzvedības pastiprinājuma veidi

Negatīvs pastiprinājums

Apkārtējās vides kairinātāji

skaļa mūzika, spilgta gaisma, blakus priekšmeti u.tml.

Verbāls komentārs

par skolēna uzvedību,
kas ietver aizrādījumu,
kritiku, sarkasmu u.tml.

Uzvedības traucējumi/uzvedības problēmas

MEDICĪNĀ

klīniski stāvokļi, piemēram, hiperkinētiski traucējumi, uzmanības deficīta sindroms, jaukti uzvedības un emociju traucējumi

To novēršanā izmanto medicīniskus līdzekļus.

Uzvedības traucējumi/uzvedības problēmas

PEDAGOĢIJĀ

uzvedības normu pārkāpumi, uzvedības noteikumu neievērošana - nepaklausība, sīkas zādzības un melošana, metodes pašregulācijas grūtības, trokšņošana, sakaušanās, apsūkšanās

To novēršanā izmanto pedagoģiskas metodes.

Uzvedības traucējumi

Uzvedības traucējumu galvenā izpausme ir atkārtota un pastāvīga uzvedība, kurā tiek pārkāptas citu cilvēku pamattiesības un/vai lielākā daļa vecumam atbilstošu uzvedības normu

Normas tiek pārkāptas četros galvenos veidos:

- ▶ agresīva uzvedība, kas rada draudus citiem cilvēkiem vai dzīvniekiem
- ▶ neagresīva uzvedība, kas rada draudus, īpašuma zaudējumu vai bojāšanu
- ▶ meli un zādzības
- ▶ nopietna likumu pārkāpšana

Neatbilstošas uzvedības iedalījums pirmsskolas un skolas vecumā

Redzamās izpausmes	Emocionālais stāvoklis	Uzvedības mērķi	Izpausmju raksturotāji	Uzvedības Izraisītāji
Nepaklausība	Viegls sasprindzinājums	Emocionāla izlādēšanās	Pretošanās prasībām	Attīstības īpatnības
Draiskulība	Mērens sasprindzinājums	Pārāk lielās enerģijas izmantošana	Pretošanās prasībām	Attīstības īpatnības
Nebēdnība	Nemierīgums	Nemierīguma novēršana	Pastāvīga pretošanās padomiem/ieteikumiem	Attīstības īpatnības
Noteikumu pārkāpumi	Nemiens	Prasību realizēšanās	Apzināta nevēlēšanās uzvesties pareizi	Adaptācijas grūtības

Neatbilstošas uzvedības iedalījums pirmsskolas un skolas vecumā

Redzamās izpausmes	Emocionālais stāvoklis	Uzvedības mērķi	Izpausmju raksturotāji	Uzvedības Izraisītāji
Negatīvisms	Viegls satraukuma līmenis	Tieksme pēc atzinības	Nemotivēta un nepamatota pretošanās	Paaugstināta emocionalitāte
Spītība	Mērens satraukuma līmenis	Tieksme pēc atzinības	Pretošanās prasībām un padomiem	Paaugstināta emocionalitāte
Kaprīzes	Augsts satraukuma līmenis	Tieksme pēc atzinības	Apzināta neatbilstošu darbību veikšana	Nepareiza iepriekšējā audzināšana
Patvaļība	Depresija	Izvairīšanās no grūtībām	Nevēlēšanās un neprasmē izprast sevi	Dzīves grūtības

Neatbilstošas uzvedības iedalījums pirmsskolas un skolas vecumā

Redzamās izpausmes	Emocionālais stāvoklis	Uzvedības mērķi	Izpausmju raksturotāji	Uzvedības Izraisītāji
Rupjība	Depresija, deprivācija	Aizsardzības meklēšana, tieksme saņemt sev pienākošos	Pašrealizācijas šķēršļu ignorēšana	Konflikts starp “es - viņi”
Nedisciplinētība	Deprivācija	Atriebības realizēšana	Apzināta, ar nolūku veikta normu pārkāpšana	Konflikts starp “es - viņi”
Agresija, pārkāpumi	Frustrācija	Destruktīva uzvedība	Rupja, ciniska citu tiesību pārkāpšana	Konflikts starp “es - viņi”

Pedagoģiskās stratēģijas uzvedības traucējumu korekcijā nozīmē apstākļu veidošanu, lai bērns izvēlētos mainīt negatīvo uzvedību uz citu - labu uzvedību

Uzvedības vadīšanas noteikumi

▶ Ko darīsim?

(jāzina, ar ko nodarbosies, jāizvirza konkrētas prasības)

▶ Kur būs jāatrodas?

(sagatavošanās uztvert vietu, telpu - klase, sporta laukums, muzejs u.c.)

Uzvedības vadīšanas noteikumi

▶ **Cik daudz būs jādara?**

(lai zinātu darbības apjomu)

▶ **Cik ilgi tas būs jādara?**

(lai zinātu darbības beigas - šodien, pēc nedēļas)

Uzvedības vadīšanas noteikumi

► Ko darīsim pēc tam?

(nepieciešams zināt, kas sekos pēc tam -
atpūta, nākošais uzdevums)

Uzvedības vadīšanai nepieciešams

- ▶ Pozitīvas un adekvātas uzvedības un izturēšanās paraugs
- ▶ Individuāli noteikumi
- ▶ Pozitīvi atgādinājumi par situāciju pēc rezultātu sasniegšanas
- ▶ Reāli aizliegumi, ierobežojumi

Uzvedības vadīšanai nepieciešams

- ▶ Pieprasīt jebkura uzdevuma pabeigšanu, neatstāt nepadarītus darbus, pārliccināties par rezultāta sasniegšanu
- ▶ Pastāvīga kontrole un uzraudzība
- ▶ Izpratnes veidošana par jēdzieniem - vajag, var, drīkst, nedrīkst

Izglītojamo uzvedības problēmu risināšanā, izvērtēšanā
un korekcijā jāiesaista vecāki/likumiskie pārstāvji,
izglītības iestādes atbalsta komanda, pedagogi,
sociālais dienests